

J. TOMBI NIM.
KULTUURIHOONE

• MEESKOOR •

J. TOMBI NIMELISE KULTUURIHOONE

MEEKOOR

40 AASTANE

KOOSTANUD
Arved Ringimäe
KAANEKUJUNDUS
Vello Asi

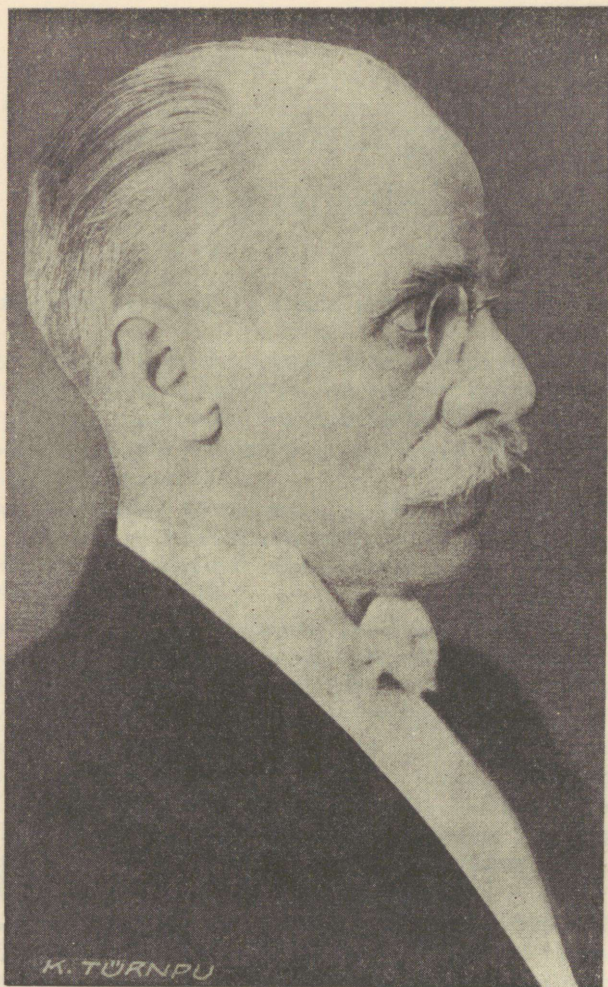
ARHIIVKOGU

TARTU ÜLIKOGU

RAAMATUKOGU

Tr. «Kommunist», Tallinn. Tell. nr. 895. 2000. MB-02564. 28. II 1956.

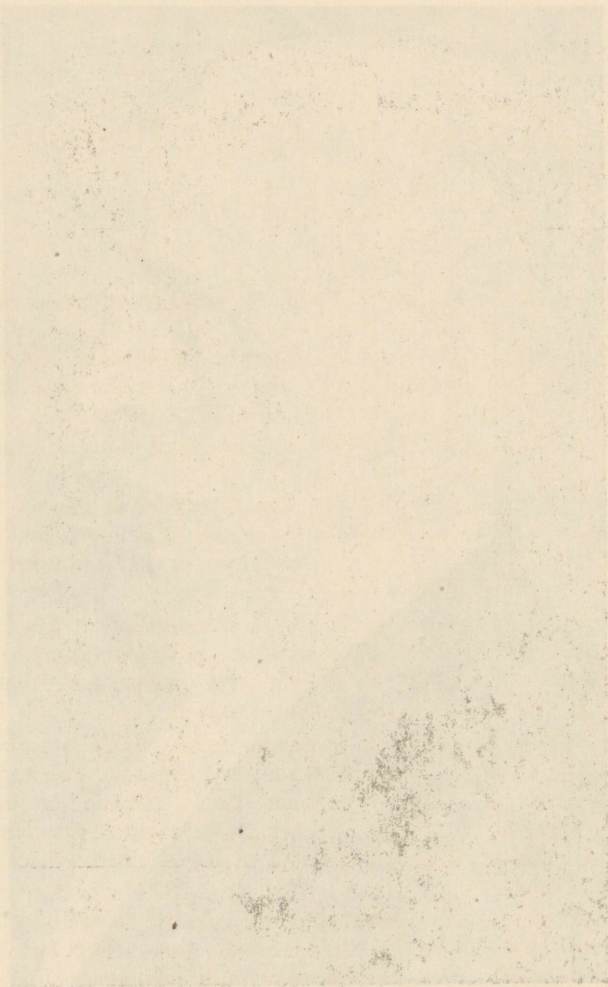
Hind rbl. 4.—

KONSTANTIN TÖRNPU

13. 08. 1865 — 16. 04. 1927

Koori asutaja ja dirigent 1916.—1927. a.

KONSTANTIN TURNU

17 DE 1967 - 16 DE 1977

1977-1978

Uutele loomingulistele võitudele!

Saavutusterohke on olnud J. Tombi nim. Kulturihoone meeskoori loominguline tee.

Neljakümne aasta jooksul on meeskoorist kujunenud silmapaistev, kõrge laulukultuuriga isetegevuslik kollektiiv, kes nende aastakümnete kestel on edasi arendanud parimaid traditsioone eesti koorilaulu viljelemisel.

Meeskoori loomingulised võimed on puhkenud õitsele eriti nõukogude korra viljastavates tingimustes.

Meeskoor on tihedalt seotud rahvaga. Paljudel kontsertidel on kõlanud meesté laul kuulajatele — töölistele, teenistujatele ja nende perekonnaliikmetele, sajad korrad on koor esinenud rahvakokkutulekutel, pidulikel koosolekutel, laulupäevadel ja laulupidudel.

Meeskoori esinemise meisterlikkuse pidevast tõusust räägib veenvalt see kõrge hinnang, mille ta on saavutanud koos teiste vennasvabariikide isetegevuslike kollektiividega tööliste ja teenistujate kunstilise isetegevuse üleliidulist ülevaatustel 1945., 1951. ja käesoleval aastal.

J. Tombi nim. Kulturihoone meeskoori edusammud isetegevusliku laulukultuuri arendamisel ja rahvahulkadesse viimisel kinnitavad veenvalt V. I. Lenini sõnu selle kohta, et kunst kuulub rahvale, ta peab juurduma laiadesse töötavatesse hulkadesse, peab nendele saama arusaadavaks ja armsaks, ühendama nende tunded, mõtted ja tahte, arendama neid ning äratama neis kunstnikud.

Meeskoori töö on suunatud nõukogude inimeste kõrgete moraalsete omaduste ja nõukogude patriotismi kasvatamisele ning nende kunstimaitse arendamisele, ta innustab töötajaid uutele töövõitudele kommunistliku üleschitustöö kõigil rinnetel.

Suureks tunnustuseks eesti isetegevuslikule koorikultuurile on J. Tombi nim. Kulturihoone meeskoori hiljutine esinemine tööliste ja teenistujate kunstilise isetegevuse üleliidulise ülevaatuse lõppkontserdil Moskva Suures Teatris Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressi delegaatidele.

Partei XX kongress rõhutas erilise jõuga, et kunstialast loomingulist tegevust peab kandma kommunismi eest peetava võitluse vaim, see tegevus peab sisendama julgust, kindlaid veendumisi, arendama sotsialistlikku teadlikkust ja seltsimehelikku distsipliini.

Need juhised määravad äärmise selgusega kindlaks ka isetegevusliku kunsti edasiarendamise teed töötajate kommunistlikul kasvatamisel.

Vabariigi ametiühinguorganisatsioonide, nende kultuuriasutuste ja isetegevuslaste rohkearvulise pere nimel õnnitleb Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu tublisid laulumehi ja nende koorijuhti Eesti NSV teenelist kunstnikku Jüri Varistet meeskoori 40. aastapäeva puhul.

Soovime kogu koorikollektiivile uusi loomingulisi võite nõukoguliku rahvakunsti hoogsal edasiarendamisel ning rahvahulkade innustamisel nende suure võitluses kommunismi ülesehitamise eest.

Kõlaga meeskoori võimas laul kalli Kommunistliku Partei auks ja kangelasliku nõukogude rahva suurte tegude ülistamiseks!

EESTI NSV AMETIÜHINGUTE NÕUKOGU

Pilk käidud teele

Progressiivsete rahvuslike traditsioonide edasiarendamine on nõukoguliku kultuuripoliitika põhilisi jooni. Kultuuriväärtused, mis on aegade jooksul talletatud ning kujundatud rahva poolt, leiavad nõukogude ühiskonnas õiglase hinnangu. Eesti rahvas on õigustatult uhke laulukooride liikumise 150-aastasele ajaloole ning üldlaulupidude traditsioonile. Paljud Nõukogude Eesti koorid, kes on rahvusliku laulukultuuri vahetud edasikandjad, võivad vaadata tagasi oma eksisteerimise aastakümnete pikkusele ajaloole. Ajalooliste tähtpäevade märkimine ei kuulu mitte ainult hea tooni hulka, vaid on rahvusliku kultuuripärandi ning rahvuslike traditsioonide hindamise ja austamise parimaid tõendajaid.

1956. a. veebruaris täitus 40 aastat vabariigi suurima ja vanima meeskoori asutamisest, kes praegu kannab J. Tombi nimelise Kulturihoone meeskoori nimetust. 10. veebruaril 1916. a. tulid kokku Konstantin Türnpu juhatusel esimesele koorihariutusele 26 meest, kes said uue meeskoori — Tallinna Meestelaulu Seltsi (TMS) vundamendiks, ning hoolimata esimese imperialistliku maailmasõja raskusist hakkas «Lootuse» seltsi seinte vahel kõlama meeste laul. Kolmekuise harjutamise järele oldi nükaugel, et koor võis anda oma esimese kontserdi «Estonia» teatrisaalis. See toimus 18. aprillil 1916. a. ja leidis publiku poolt sooja vastuvõtu.

11. märtsil 1917. aastal registreeriti koor ametlikult «Tallinna Eesti Meestelaulu Seltsi» nime all. TMS võitis püsiva tööga peatselt juhtiva koha eesti meeskooride hulgas. Pidevalt kasvas lauljate arv, täienes repertuaar ning suurenes kunstimeisterlikkus. TMS-i kontsertesinemised hakkavad võitma üha suuremat tähelepanu. Need leidsid laialdast vastukaja rahva hulgas ja innustasid uute meeskooride tekkimist ning kogu meeskooriliikumise arengut. Üksteise järele organiseeriti uusi meestelaulu seltsi ning terve rida meeskoore asusid varsti TMS-i kõrvale. TMS-i laul hakkab ulatuma ka väljaspoole Eesti piire. Esimene kontsert välismaal toimub 1919. a. juunis Helsingis, sellele järgnevad kontserdid 1921. a. Riias ja 1924. a. Stokholmis. 1930. a. esinetakse Norras ja Rootsis, 1934. a. viiakse läbi ulatuslikum kontsertreis Kesk-Euroopas — Poolas, Austrias, Ungaris ja Tšehhoslovakkias. Nendel kontsertreisidel oli suur tähtsus mitte ainult eesti koorilaulu tutvustamisele, vaid eesti rahvusliku kultuuri propageerimisele üldse.

Kui K. Tärnpu asus tööle uue asutatud meeskooriga, oli tal seljataga suur praktika koorijuhina ning küllaldased kogemused heliloojana. K. Tärnpu on eesti koorimuusika suurimaid kujusid nii heliloojana kui ka koorijuhina. TMS-i areng ning kasvamine suurte kunstiliste võimetega kollektiiviks on tihedalt seotud K. Tärnpu nimega. K. Tärnpu kunstipõhimõtted ning tema poolt püstitatud nõuded muutusid TMS-i traditsiooniks, mida püüdsid jätkata kõik temale järgnenud koorijuhid. K. Tärnpu suhtus äärmiselt suure vastutustundega koorijuhi kutsesse ning mõistis koori ülesandeid ühiskonnas. «Koor peab jääma rahva maitse kasvatajaks ja arendajaks!» oli tema peamisi juhtmõtteid kooritöös. See juhtmõte väljendus ka K. Tärnpu repertuaarivalikus, kuhu ta koondas eesti ja välismaa klassika parimaid teoseid. Ta ei pooldanud seda ühekülgselt tendentsi repertuaaripoliitikas, mis ilmnes eriti üldlaulupidudel alates VII üldlaulupeost 1910. a., kus eesti laulude nimel teiste rahvaste laulud kavast täiesti välja tõrjuti. 1924. a. üldlaulupeo kava kohta kirjutab ta näiteks, et «... just puht muusikalisest küljest pidu selleläbi ühekülgne on, et seal ainult eesti muusikat kuulda saab...».

TMS-iga on seotud ka K. Tärnpu loomingu väärtuslikum osa. Suurte võimetega kollektiiv oli heaks taimelavaks nendele loomingulistele impulssidele, mis ootasid Tärnpu helilist kehastust. Tärnpu loomingu murranguline laul «Mu isamaa nad olid matnud» Lydia Koidula sõnadele, oli mõeldud just TMS-i koorile. Tärnpu loomingu temaatilise ringi avardamine, muusikaliste kujundite kontrastsuse suurenemine ning dramatismi kasv langeb kokku tema tegevusega Tallinna Meestelaulu Seltsis.

K. Tärnpu lahkumine TMS-i koorijuhi kohalt 1926. a. tervislikel põhjustel ning tema surm 1927. a. oli suureks löögiks koorikollektiivile kui ka kaotuseks eesti koorikunstile üldse. Ajutiselt täitis koorijuhi kohuseid A. Krull, kuni jäädi peatuma prof. A. Topmani juurde, keda tunti laia silmaringiga muusikamehena ning peenetundelise interpreedina. Viimane oli juhatanud koori ka juba varem — 1923. a. kevadhooajal, mil K. Tärnpu oli tervislikel põhjustel sunnitud pikemat aega kooritööst eemal viibima. A. Topman jätkas K. Tärnpu traditsioone nii realistliku ettekande kui ka repertuaarivaliku osas. Tema juhatusel toimus mitmekümneid kontserte kodumaal ning välismaikad Skandinaaviasse ja Kesk-Euroopasse.

TMS-i kolmandaks põhikoorijuhiks oli G. Ernesaks, kes sellele kohale kutsuti 1935. a. pärast A. Topmani ootamatut lahkumist. Noor koorijuht G. Ernesaks täitis täiesti lauljate lootused. Koori 20. aastapäeva kontserdi puhul märkis arvustus tunnustavalt ettekande sisulist tõlgitsust ning ennustas G. Ernesaksale lootusriikast tulevikku koorijuhina.

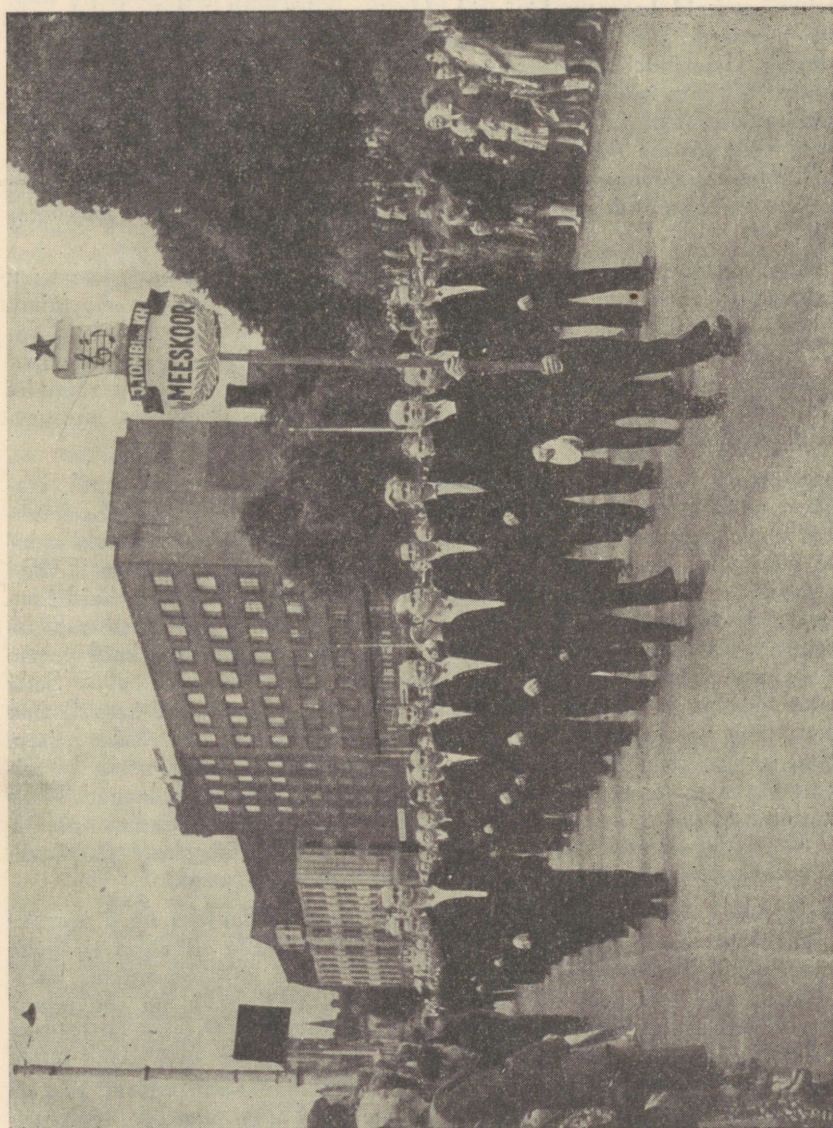
G. Ernesaks töötas TMS-i koorijuhina kaks aastat. Järgmiseks püsivaks koorijuhiks oli helilooja A. Karindi, keda 1950. aastal asendas J. Variste. Peale celnimetatute on TMS-i meeskooriga ajutiselt töötanud veel prof. A. Kapp, J. Tamverk jt. Seega on olnud TMS-i koorijuhtideks pea eranditult eesti silmapaistvamad selle ala asjatundjad, mis mängis muidugi otsustavat osa koori kunstilise taseme tõusus ning Tärnpu realistlike ettekandetraditsioonide säilitamises.

Suurt tähelepanu pöörati kooris ka distsipliiniküsimustele, mis on iga kollektiivi eduka töö aluseks. Puudumiste ja hilinemiste vastu võitlemiseks rakendati mitmesuguseid kasvatusabinõusid. Harjutustelt puudujail keelati kaasa-
laulmine kontserdil, neid karistati ka koori nimestikust kustutamisega. 1935. a. algas kooris järjekindel individuaalne hääleseade A. Niitofi juhatusel, koorihääleseadet oli juba varem teostatud K. Otsa poolt. Vastuvõtt koori toimus muusikaliste omaduste ja hääle range kontrollimisega, mistõttu lauljate individuaalsete võimete tase oli isetegevusliku koori kohta küllaltki kõrge. Kooris olid kehtestatud mitmesugused traditsioonid, milledest eriti pidulik oli uute lauljate vastuvõtmine, kui need olid juba läbi teinud kooris vähemalt kahekuisse katseaja.

TMS-i lauljad kuulusid põhiliselt intelligentsi hulka. Koori koosseisu moodustasid peamiselt arstid, advokaadid, koolijuhatajad ja õpetajad, ametnikud, äriteenijad jne. Töölisi, peale mõne üksiku, lauljate hulgas ei leidunud. Kuigi vastuvõtt koorilauljaks toimus hääleliste võimete alusel, ei olnud majanduslikult vähemkindlustatud rahvakihtide esindajail praktiliselt võimalik koori koosseisu kuuluda, kuna liikmemaks, fraki omamise kohustus, kontsertmatkadega seotud kulud jne. käisid neile majanduslikult üle jõu.

Koori püüti hoida eemal otsesest poliitilisest võitlusest, «kõrgemal erakondlikest näaklemistest», nagu kirjutatakse TMS-i häälekandjas «Leelotai» 1928. a. Oma tegevuses järgis koor peamiselt eesti rahvusliku koorilaulu arendamise põhijoont. Veel 1936. a. kodanluse diktatuuripäevil kirjutas TMS-i «Aastaraamat»: «Me oleme head patriooidid ja tublid rahvuslased, kuid ilma šovinismita ja rahvusliku liialduseta. Meie käime meeleldi läbi teiste rahvastega nende lauluseltside kaudu, laename nendelt, mis meile sobiv, kuid peame kalliks ka oma rahvuslikku omapära, hoiame ja arendame seda...» Seda põhimõtet tõendas ka TMS-i repertuaar, mis koosnes nii eesti kui ka välismaa klassikast ning kaasaegsest loomingust ja rahvaste lauludest. Välismaisest klassikast kuulus põhiline osa põhjamaade — soome, rootsi ja norra autoritele; eesti klassika oli esitatud kogu tema paremikus. Muidugi ei saanud TMS eksisteerida kodanlikus Eestis ja olla sealjuures täiesti vaba kodanluse poliitikat. TMS-il tuli esineda kodanlikel riigipühadel ning riigitegelaste tähtpäevadel, vahetevahel langes talle osaks ka riiklikke toetussummasid.

Nõukogude võimu taaskehtestamine avas koorile sootuks uued arenguperspektiivid. Eesti vabastamise järele hitlerliku vägivaldalt algas ka kohe koori uus komplekteerimine ning hoogne areng. Koori koosseis muutus põhiliselt. Uuesti organiseeritud kooris on lauljaid nii tööliste kui ka nõukogude intelligentsi hulgast, suur osa lauljaid on pärit Nõukogude Armee ja üksikud Eesti Rahvuslike Kunstiansamblike ridadest. Igal sammul saab koor tunda nõukogude võimu hoolitsust. Kui kodanlikus Eestis oli kooril pidevalt raskusi harjutusruumidega, siis nüüd võimaldati talle J. Tombi nimelise Kultuurihoone avarate ruumide täielik kasutamine. Lühikese ajaga jõuab koor vabariigi isetegevuslike meeskooride esiritta ja juba 1945. a. usaldatakse kollektiivile eesti nõukoguliku koorikultuuri esindamine Moskvas ametiühingute

Meeskoor teel Lauuluväjakule

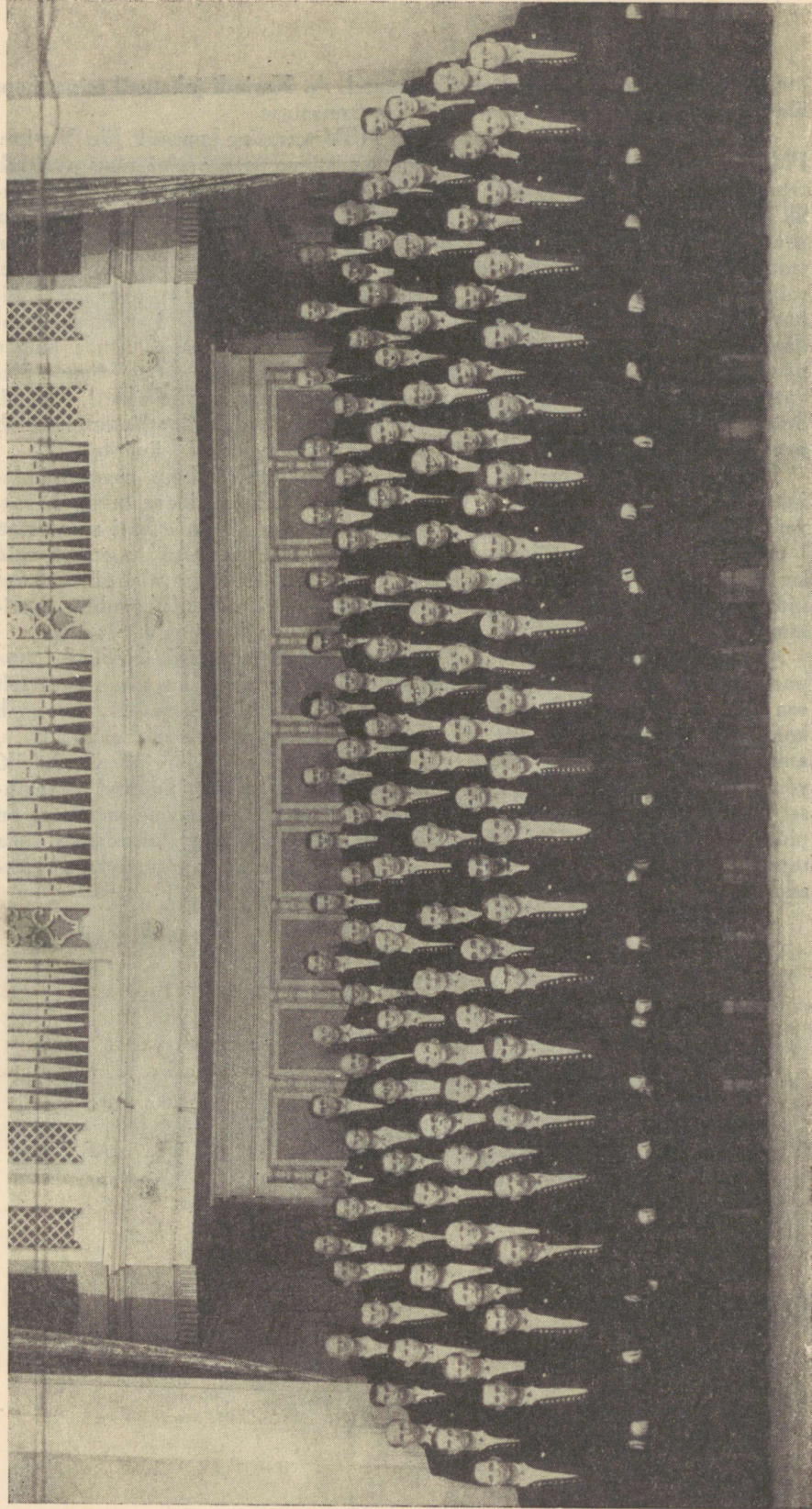
kunstilise isetegevuse üleliidulisel ülevaatusel. A. Karindi juhatusel esines koor ülevaatusel lõppkontserdil, pälvides üldise tunnustuse.

1950. a. asub koorijuhil kohale Eesti NSV teeneline kunstnik Jüri Variste. Pideva ning hoolsa tööga tõuseb koori kunstiline tase veelgi ning avardub repertuaar, kus senisest märksa tähtsama koha omandab kaasaegne nõukogulik koorilooming ning vennasrahvaste laulud. Endiselt jääb repertuaaris suur osatähtsus ka klassikalisele kooriloomingule, kusjuures aga silmapaistvalt on suurenenud vene klassika osa. Pärastsõja-aastail on koori kontsertidel esitatud nõukogude heliloojatest Aleksandrovi, Muradeli, Šostakovitši, Tulikovi, Meituse jt. laule, vene klassikast on lauldud Glinka, Rubinsteini, Borodini, Tšaikovski, Arenski ja Rimski-Korssakovi kooriteoseid, nende hulgas nõudlikku avakoori ooperist «Sadko» ja Glinka ballaadi «Oine vägede ülevaatus». Lääne klassikast on esinenud kontsertkavades Schuberti, Griegi, Smetana, Sibeliuse jt. laule, kuna eesti klassikalise kooriloomingust kuulub peamine osa K. Türipule, A. Lätele, M. Härmale ja M. Lüdigile.

1951. a. valiti J. Tombi nimelise Kultuurihooone Meeskoor uuesti esindajaks ametiühingute kunstilise isetegevuse üleliidulisele ülevaatusel Moskvas. Koor sai seekord kõrgeima hinnangu osaliseks — kollektiivi autasustati I preemiaga ning talle võimaldati esinemine mitte ainult lõppkontserdil, vaid ka Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäevale pühendatud pidulikul kontserdil Moskva Suures Teatris. See oli eesti nõukoguliku koorikunsti suureks pidupäevaks ning eesti isetegevusliku koorilaulu triumfiks.

J. Tombi nim. Kultuurihooone meeskoor on ka edaspidi hoidnud tema poolt võidetud kohta eesti eesrindliku koorikollektiivina. Ta võtab aktiivselt osa rajooni laulupäevadest ja üldlaulupidudest, esineb kolhoosides ja annab kontserte Tallinnas ning paljudes vabariigi linnades ja rajoonides. 1955. a. ametiühingute kunstilise isetegevuse ülevaatusel esines koor jällegi edukalt, võites kolmandat korda õiguse esindada eesti koorilaulu üleliidulisel ülevaatusel Moskvas. See tõendab, et J. Tombi nimelise Kultuurihooone meeskoor on pidevalt tõstnud oma professionaalset meisterlikkust ning laiendanud oma repertuaari selleks, et täita ka edaspidi edukalt oma vastutusrikkaid ülesandeid eesrindliku nõukogude koorikollektiivina.

ARTUR VAHTER

J. Tombi nim. Kultuurhoone meeskoor 1956. aastal

Ärge unustage laulu!

«Meie tahame elada ja kirjutada
Aegade-raamatusse...»

Need auväärse luuletaja Anna Haava sõnad on soovist muutunud tegelikkuseks. Kõrvuti teiste vennasrahvastega võitlevad ka eestlased uute saavutuste eest majanduse ja kultuuri aladel, inimkonna parema tuleviku eest, rahu eest kogu maailmas.

Mitmeid eredaid lehekülgi eesti muusikakultuuri arenguloosse on kirjutanud J. Tombi nim. Kultuurihoone meeskoor oma 40-aastase tegevusaja kestel. Läbi teinud tsarismi perioodi, kodanluse võimutsemise aja ning fašistliku okupatsiooni sünged aastad, on koor saanud nüüd endale võimalused vabalt arendada vormilt rahvuslikku ja sisult sotsialistlikku laulukultuuri Nõukogude Eestis.

Koorilaul on olnud meie rahva hulgas kõige populaarsemaks kollektiivse muusitseerimise vormiks ja meie sihiks on edasi viia ja arendada neid traditsioone, eriti meeslaulu traditsioone, mille rajajaks sai K. Tüرنpu oma leegitseva loomingulise talendi tõttu. Tahame jätkata võitlust realistliku ettekandelaadi eest; avada kuulajaile veenvalt ja ilmekalt koorilaulus peituvat sisu; laulda rahva tunnetest ja püüdlustest; töö- ja elurõõmust, sangaritegudest ja südamehellusest; taotleda siirust ja tõepärasust koori ettekandeis.

Tervitan südamest tublisid laulumehi seniste saavutuste puhul ja soovin teile visadust uute loominguliste võitude saavutamiseks, eriti aga soovin teie südameisse loitvat leeki ja kustumatut armastust laulu vastu!

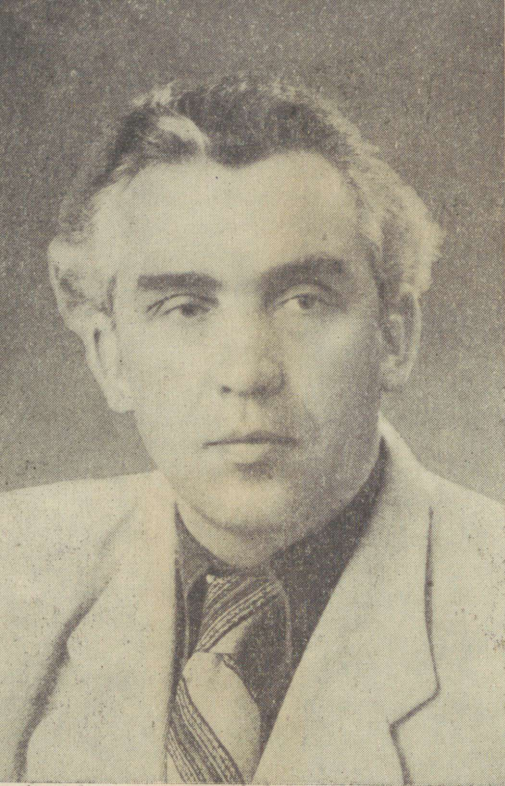

Eesti NSV teeneline kunstnik

JÜRI VARISTE

Koori dirigent alates 1950. a.

JÜRI VARISTE

Eesti NSV rahvakunstnik
GUSTAV ERNESAKS
Koori dirigent 1935.—1937. a.

Õnnitleme südamest kalleid naabreid — laulumehi!

40 aastat on möödunud sellest õnnelikust algatusest, mil andekas koorikomponist ja dirigent K. Tärnpu pani aluse meeskoorile, milline on kujunenud meie lauljaskonna uhkuseks ja võitnud lugupidamise üleliidulises ulatuses.

Mul ei õnnestunud K. Tärnpu't juhatamas näha, küll aga mäletan üht kevadist päikesepaistelist päeva — K. Tärnpu matuse päeva. Hiljem olin alaliseks kuulajaks meeskoori kontsertidel. Koor oli suur ja võimas. Tema eriliseks uhkuseks olid sügavad oktavistid — Voogas, Linnamägi jt. Koori kavad pakkusid suurt huvi. Eriti arvukalt klassikalist kooriloomingut, rohkesti välisautoreid kui ka eesti kaasaegset uusloomingut.

Jälginis huviga prof. A. Topmani suurepäraselt tööd koorijuhina ja organisatorina. Juhatamise stiil oli tal lihtne ja lakooniline, ilma väliste efektideta. Laulud olid kujundatud terviklikult, meeleolukalt. Pean erilise tänuga meelde tuletama ka tööd vanameister A. Topmani oreliklassis, kus sain eriti lähedaseks tuttavaks võrratu Joh. Seb. Bachi oreli muusikaga. Suurima huviga jälginis aga oma õpetaja koorialast tööd. Mõtlen, et me ei tohi unustada nüüdki oma õpetajaid — tublisid Peterburi Konservatooriumi kasvandikke, kes on kasvatanud üles terve sugupõlve tänapäeval tegutsevaid muusikuid.

Hiljem tuli mul tegeleda sama koori juhatamisega. Hästi on mees pinedavad võistlused Tartu meeskooriga 1936. aastal meeskooride ülemaalisel võistluslaulmisel. Võistluskavas oli kohustuslikuks lauluks Mart Saare «Luule, see ei tule tuulest» ja valitud lauluks K. Tärnpu «Põud», mis tuli esmakordsele ettekandele. Raske oli — aga karika saime!

Aasta hiljem — mäletan — juhatasin K. Tärnpu 10. surma-aastapäeva tähistamiseks kontserti Tärnpu lauludest. Tänapäevalgi on K. Tärnpu koorilooming oma koorimeisterlikkuse poolest ületamatu. Tema laulud on eriilmelised, meeleolukad. Ei ühtegi sullepeast imetud laulu — ei ühtki tühja takti.

K. Tärnpu oskas suurepäraselt kasutada kõiki kooris peituvaid võimalusi: ulatust, värvi, dünaamikat. Kõik vahendid on rakendatud sisu teenistusse. Tärnpu laulupärandiga peab tutvuma põhjalikult iga eesti koorikomponist.

Palju tegi koor meeskoorilaulu propageerimiseks. Tekkis palju meeskoore, peeti meeskooride laulupäevi. TMS-i trükitud repertuaarivihud olid kõikjal oodatud. Neid kogusid kasutame ka tänapäeval, kui tahame kasutada klassikalist kooriloomingut või on vaja tutvuda Skandinaavia ja Kesk-Euroopa koormeisteritega. Koori kontsertmatkad ulatusid Tšehhoslovakkiasse, Ungarisse, Poolasse, Soome, Rootsi, Norrassa ja Lätti. Mul oli juhus ühel hilisemal reisil Prahast kuulata üht eesti laulu tšehhikeelses suurepärasel ettekandes, mille TMS-i meeskoor oli jõudnud populaarseks laulda.

Need on sügavad vaod, mis künti praeguse J. Tombi nim. Kultuurihoone meeskoori minevikupäevil.

Jälgides koori tegevust karmidel sõjapäevadel ja hiljem, tuleb kõrgelt tunnustada prof. A. Karindi suuri teeneid koori uuesti organiseerimisel ja juhtimisel. Hiljem viis Eesti NSV teeneline kunstnik Jüri Variste tubli tööga koori ametiühingute kunstilise isetegevuse üleüldisel ülevaatusel esikohale. Koor on tänapäeval kahtlemata meie isetegevuskooride esireas. Tema kõrvale on tõusnud terve rida teisi suurepäraseid meeskoore nii Tallinnas, Tartus, Võrus, Rakveres ja mujal.

* * *

Enda suhtes mõlguan vahel mõtteid...

Kui ei oleks olnud K. Tärnpu meeskoori...

...kas oleksin hakanud meeskoorijuhiks — ja kas oleksin hakanud tegelema heliloominguga...

...siis poleks ma TMS-i juhina sõitnud õppereisile Tšehhoslovakkiasse ja oleks jäänud ära säälsete hiilgavate meeskooride viljastav mõju minu edasisele tööle...

...poleks ma tõenäoliselt ka 1944. aastal kutseliste kooride asutamise küsimuses valikut teinud Riikliku Akadeemilise Meeskoori asutamise kasuks jne.

* * *

Kuid tänasel päeval võtke vastu oma noorema venna, ENSV Riikliku Akadeemilise Meeskoori tervitused.

Jätkugu Teie tublidel laulumeestel otse kangekaelset indu koori tööst osavõtuks. Need on ju elu kaunimad tunnid, mida olete veetnud laulumeeste ridades.

Vanad lauluveteranid ja kuldne noorus — hinnakem kõrgelt oma mineviku radasid ja astugem rõõmsalt edasi hääli-hääle kõrval tuleviku laiadel laululuhtadel.

GUSTAV ERNESAKS

ALFRED KARINDI
Koori dirigent 1938.—1950. a.

Kõlagu ikka meeskoori laul!

40 aastat on olnud eesti meeslaulu harrastajaks, innustajaks ja õhutajaks koor, kes praegu töötab J. Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoorina ja edukalt jätkab aastakümnete kestel kujunenud traditsioone — olla meeskooride esirinnas. 40 aastat niisuguse võimsa koori tööd — see tähendab palju kunstilisi elamusi, mis koor on pakkunud arvurikkale auditooriumile loendamatuks kontsertidel ja esinemistel. See tähendab aga ka suurt mõju eesti koorikultuuri arenemisele üldse ja kooriliteratuuri tekkimisele, mis on loodud heliloojate poolt inspireerituna koori kunstiküpsusest ning hingestatud ettekandest. See tähendab ka koori tööst osavõtnud lauljatele

nende elu rikastamist väärtustega, millel ei ole hinda ja mis on nende elu teinud sisukaks ning pakkunud õnnelikke hetki.

Sellepärast on suur rõõm tervitada J. Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoori tema suurel pidupäeval ja soovida, et see kollektiiv veel palju aastakümneid võiks kindlalt sammuda eesti meeslaulu harrastajate esirinnas, innustada ja julgustada ka mujal meeslaulu harrastamisele, pakkuda oma ettekannetega kuulajatele kunstilisi elamusi ja rikastada meie elu. Eriline rõõm on tervitada minul, kuna mul on rõõm ja au olnud aastate kestel tihedalt seotud olla selle koori tööga, tema muresid ja rõõme jagada ning oma tagasihoidliku panuse panna meeskoori ajaloo lehekülgedele.

Kõlagu ikka võimsalt ja haaravalt, õrnalt ja hingestatult meeskoori laul J. Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoori ettekandes! Olgu ikka selle koori lauljatel indu ja armastust, püsivust ja järjekindlust laulude omandamisel ja avarat ning kaunist hinge, mida lauludele sisse panna!

ALFRED KARINDI

AUGUST TOPMAN
Koori dirigent 1927.—1935. a.

Nõukogude Eesti vanima praegu te-
tutseva meeskoori, omaaegse Tallinna
Meestelaulu Seltsi loojaks oli kõrgeande-
ne ja suurte kogemustega koorijuht
Konstantin Törnpu. Oma tähelepanu-
äärsel isiksuse ja suurepärase organisee-
misvõimega koondas ta enda ümber
meeskoorilaulust huvitatud kaunihäälisi
ning koorilaulus kogenud lauljaid,
ellest kujundas kohusetundliku ja kooritraditsioonidest haaratud kõrgel muu-
kalisel tasemel seisva kollektiivi.

Mul on hea meel, et Konstantin Törnpu poolt lauljais kasvatatud kohuse-
anne, suur muusikaline nõudlikkus enda ja oma koori suhtes kui ka tema
poolt rajatud traditsioonid on kestnud vääramatult edasi neljakümne aasta
estel.

Jäägu J. Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoor ka edaspidi väsimatuks
annustajaks meeskoorilaulu viljelemisel ja arendamisel.

A. TOPMAN

ARHIIVKOGU
TARTU ÜLIKOL...
RAAMATUKOGU

Meie sihtidest ja tööst

*Nüüd on laulud oma laulda,
hääled oma helgitada...*

Igal teisipäeval ja reedel ruttab rohkem kui sada meest J. Tombi nim. Kultuurihoonesse, et peale oma igapäevast kutsetööd viljeleda armsaks saanud ala — meeslaulu. Laulmine on meile meeldivaks puhkuseks, mis annab uut jõudu igapäevaste tööülesannete täitmiseks.

Kunstilise taseme tõus ja loominguilised saavutused meeslaulu arendamisel on lahutamatu seotud koori plaanipärase siseorganisatsioonilise tööga. Koori struktuur ja töökord on üksikasjaliselt fikseeritud meeskoori kodukorras, mille täitmine on kooriliikmeile kohustuslik.

Et viia rahvahulkadesse suurt ja kaunist kunsti, peavad isetegevuse viljelejad kõigepealt ise kasvama ja arenema. Seetõttu on peale meeslaulu ja muusikakultuuri harrastamise ning populariseerimise koori tähtsamaks ülesandeks ka õppe-kasvatustliku töö läbiviimine. Selleks korraldatakse vestlusi ja loenguid poliit- ja kunstialastel teemadel, kohtumisi ning kogemuste vahetamisi heliloojate ja teiste koorikollektiividega, kontsertide ühiskülastamisi ja nende arutelusid. Meeskoor peab tähtsaks kooriliikmete seas kollektiivsustunde arendamist ja kultuurse käitumise kasvatamist, mida ei saavutata ainuüksi loengute ja vestluste läbiviimisega. Seda aitab kasvatada korrapärase kooritööst osavõtt, rahva ees esinemine ja teiste ühiskondlike kohustuste täitmine.

Tähtis koht rahvahulkade kasvatamisel ja kunstimaitse arendamisel on repertuaari valikul. Seda silmas pidades on püütud koori repertuaari koondada nii nõukogude autorite ja klassikute paremaid teoseid kui ka rahvaste laule, mis kasvatavad usku meie võimetesse, mis kõnelevad Nõukogude Liidu Kommunistlikust Parteist, rahust, rahvaste sõprusest, kodumaa armastusest, mis näitavad meie kodumaa kaunidust ja ilu, tutvustavad kaasaega mineviku kultuuripärandiga.

Üheaegselt repertuaari õppimisega ning ideelis-poliitilise silmaringi avardamisega toimub ka lauljate häälekultuuri ja nende muusikateoreetilise taseme tõstmine. Koori juures töötab hääleseadjana Tallinna Riikliku Konservatooriumi õppejõud Robert Vahisalu. Hääleseadet teostatakse individuaalselt ja

Koori juhatus

Istuvad (vasakult): juhatuselise A. STOKKEBY, koori dirigent J. VARISTE ja juhatuselise A. URUM; seisavad: arhivaar A. KOOK, juhatuselise A. GRÜNBERG, juhatuselise sekretär U. KUNILA, juhatuselise aseesimees U. ROODVEE ja administraator V. ROHTOJA

kollektiivselt. Kollektiivne hääleseade toimub pool tundi enne iga lauluharjutuse algust, individuaalsed hääleharjutused viiakse läbi eri ruumis graafiku kohaselt üheaegselt koori harjutustega. Kooritöö ja ettekannete mitmekesistamiseks tegutseb koori juures hea eduga abidirigendi Tallinna Muusikakooli õppejõu Harri Ilja juhatusel meeskvarlett.

Meeskoori kodukord määrab kindlaks kooriliikmete kohustused. Nende hulka kuulub regulaarne ja hiline misteta osavõtt koori tööst, range distsipliini pidamine, aus ja seltsimehelik suhtumine teistesse kooriliikmetesse jne. Harjutustel, esinemistel ja väljasõitudel peavad lauljad täitma koorijuhi ja koori juhatuselise korraldusi. Kontsertideks ja kontsertmatkadeks määratakse igakordselt koori koosseis kindlaks koorijuhi ja koori juhatuselise poolt. Kaasalaulmine kontserdil ja sõit kontsertmatkale keelatakse kooriliikmetele, kes on puudunud harjutustelt või kelle repertuaari omandamise tase on madalamal koori üldisest ettekandelisest tasemest.

Meie tööle on aidanud tunduvalt kaasa sõbralikud sidemed teiste isetegevuskollektiividega. Moskva päevilt jäid meeskoori liikmetele parimad mälestused vennasvabariikide isetegevuskollektiividest, kelledega sõlmisime rohkesti sõprussidemeid. Samuti on meil sõbralikud suhted Tallinna kooridega, Tartu üliõpilaskooridega ja «Vanemuise» segakooriga.

Suhtlemine ja kogemuste vahetamine teiste kooridega, samuti aastatepikune kollektiivne töö on kaasa aidanud selleks, et kooriliikmete silmaring on avardunud, neis on süvenenud distsipliini- ja kollektiivsustunne, heatahtlik ja sõbralik suhtumine kaaslastesse. See kõik on soodustavalt mõjunud koori kunstilise taseme tõusule.

Meie sihiks jääb ka järgnevatel aastatel pühendada maksimaalne tähelepanu koori kunstimeisterlikkuse ja kooriliikmete ideelis-poliitilise taseme edasisele tõstmisele, et olla teiste vennasrahvaste peres väarikateks uue ühiskonna ülesehitajateks.

KOORI JUHATUS

Muljeid üleliidulistelt ülevaatuselt

*Nõnda me aastate astmed meid edasi viivad.
Rõõm meie võidukast tööst ongi me laulude tiivad.*

Meie kodumaa kultuurielus ning töötajate kommunistlikul kasvatamisel on täita tähtis ülesanne kunstilisel isetegevusel, milline on üheks mitmekesisemaks ja tähtsamaks kultuuritöö vormiks. Kunstilise isetegevuse kasv on laiade rahvahulkade kultuuri pideva kasvu eredaks ja veenvaks tõendiks.

Mõjuvaks vahendiks kunstilise isetegevuse arendamisel ja hoogustamisel on kunstilise isetegevuse ülevaatused. Veel kõmasid idas Teise Maaailmasõja kahurid, veel ei olnud alistunud jaapani imperialistid, kui 1945. aasta augusti-kuus Nõukogudemaa pealinna Moskvasse kogunesid üle kogu meie suure kodumaa isetegevuskollektiivid ja üksikesinejad, et näidata oma saavutusi Moskva teatrite, kultuuripaleede ja kontserdisaalide lavadel.

J. Tombi nimelise Kultuurihooned Meeskoorile langes osaks suur õnn ja ühtlasi vastutus esindada meie koorikultuuri pealinna nõudlikule publikule.

Teele asusime 21. augustil 62-mehelises koosseisus professor Alfred Karindi juhatusel. Enamikule meie kooriliikmetest oli sõit Moskvasse esmakordne, mis seda enam põhjustas ootusärevust. 23. augusti keskpäeval jõudsime Moskvasse ja juba järgmisel päeval algasid esinemised ülevaatuskomisjoni ees Moskva kultuuriklubides ja kontserdisaalides. Vabal ajal oli väga huvitav jälgida vennasrahvaste mitmekesiseid ettekandeid, kusjuures suurimat vaheldusrikkust tantsude ja rahvarõivaste poolt pakkusid tantsu- ja laulansamblite esinemised. Kõik see jättis unustamatu mulje Nõukogude Liidu rahvaste mitmepalgelisest kultuurist ja selle tasemest.

Ülevaatusena finaalselt kujunes 6. septembril toimunud lõppkontsert Suures Teatris, kuhu pääsesid lõppülevaatusel parimateks tunnustatud kollektiivid, nende hulgas ka meie meeskoor. Nagu kirjutab ajaleht «Sovetskoje Iskusstvo», sai koori esinemine kõikjal üldise tunnustuse osaliseks:

«Väga hästi esines ülevaatusel meeskoor Eestist. A capella laul on nime-
tatud laulukollektiivi laulukunsti aluseks. Koorikollektiivididel on õppida eesti
lauljailt; akordide puhas kõla, koori häälerühmade ere ja selge koloriidi väl-

jendamine, koori hääle liikuvus, nüansside vaheldus — ühe sõnaga, koorikunsti kogu tehnika arsenal — oli esindatud selle kollektiivi esinemisel.»

Järjekordne võimalus külastada Moskvat avanes meile 1951. aasta sügisel, millal toimus teine ametiühingute kunstilise isetegevuse üleliiduline ülevaatus. Moskvasse saadetavate kollektiivide kunstilise taseme osas esitati aga tunduvalt suuremaid nõudmisi kui eelmisel ülevaatusel ja sellest olenevalt võttis seekordsest lõppülevaatuses Moskvat osa vähem kollektiive kui eelmisel korral.

Ka meie meeskoor vabariigi teenelise kunstniku Jüri Variste juhatusel oli enne ülevaatuset teinud tõhusat tööd. Koori repertuaar oli täienenud Nõukogude rahvaste heliloominguga, suure vene vennasrahva klassikalise lauluvaraga, lauludega sotsialistlikust kodumaast ja rahvaste sõprusest. Tähelepanuväärselt oli tõusnud ka koori kunstiline tase.

Enne lõppkontserti toimusid ligi kümme päeva kollektiivide ülevaatused. Selle aja jooksul oli meil võimalik põhjalikult tutvuda paljude kollektiivide poolt esitatava mitmepalgelise kava ning erinevate rahvaste kultuurisaavutustega. Eriti tähelepanelikult jälgisime kooride esinemisi. Veendusime, et a cappella koorilaul on kõrgel tasemel paljudes vennasvabariikides. Eriti silmapaistvalt esinesid Moskva, Ukraina ja Läti koorid. See kohustas meid suurima nõudlikkusega suhtuma oma ülesandesse. Päevast päeva jätkus repertuaari ettekande viimistlemine, esinemised ülevaatus komisjonide ees ja töökogemuste vahetamine teiste kollektiivide juhtidega.

Vaatamata rahvuslikele erinevustele läbis kõiki ettekandeid ja kollektiivide vahelisi sidemeid rahvaste sõpruse idee, mis üha kindlamalt kõiki rahvusi kokku liitis. Eriti ilmnis see kollektiividega suhtlemises. Saime kõige paremateks sõpradeks Stalini-nimelise Autotehase Kultuuripalee segakooriga, Tbilisi Trammi-Trollibussi Trusti ansambliga, Riia Ametiühingute Kultuurikoone segakooriga, Kaunase Polütehnilise Instituudi rahvatantsuansambliga jne. Ülevaatusel arenenud sõprus on kestnud tänapäevani ja süveneb veelgi.

Ülevaatus lõppkontsert, kuhu suunati üle kolmekümne parimaks tunnistatud kollektiivi ja üksikesineja, seallhulgas ka meie koor, toimus 31. oktoobril Suures Teatris. Esinesime kahe lauluga: Gustav Ernesaksa «Laul Stalinile» ja «Näärisokk». Ajaleht «Sovetskoje Iskusstvo» märkis meie esinemise puhul: «Harmonia puhtus, ansambli ühtsus, selge diktsioon, vokaalse kujunduse täiuslikkus, eriti kiirkõne alal, on koori kindlaid ja väljapaistvaid omadusi.» Märgiti G. Ernesaksa «Laulu Stalinile» ettekande erilist ilmekust, laiahaardelist vormi ja uljast karakterit.

Kontserdile järgneval päeval toimus ülevaatus kokkuvõtete tegemine ja kollektiivide ning üksikesinejate autasustamine. Erilise ootusärevuse ja heameelega võtsime vastu komisjoni teate meie koorile esimese preemia — 20 000 rubla määramisest, kui ülevaatus ühele parimale kollektiivile.

Kuna nädal hiljem toimusid Moskvast Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 34. aastapäeva pidustused, siis pikendati seitsme ülevaatusel silmapaistnud kollektiivi Moskvast viibimise aega nädala võrra ning suunati need teistkordselt esinema Suurde Teatrisse — partei, valitsuse ja Moskva tööta-

Grupp kooriliikmeid 1951. a. ülevaatuse päevil Moskvast

jate pidulikule koosolekule järgnenud kontserdile. Samal kontserdil esinesid Nõukogudema parimad kutselised artistid ja kollektiivid. Isetegevuslastena võtsid kontserdist osa koos meiega vene, gruusia, armeenia, usbekistani, ukraina ja valge-vene kollektiivid.

Enne ärasõitu Moskvast olime koos Armeenia, Gruusia, Valge-Vene, Ukraina ja Usbekistani kollektiividega kutsutud külalistena Moskva Kunsti-töötajate Keskmajja ballile. Esinesid Moskva parimad kutselised artistid, külalised aga esitasid rahvuslikke mänge ning tutvustasid koosviibijaid oma rahvakunstiga.

Ei saa märkimata jätta seda tähelepanu ja hoolitsust, millega meie isetegevuslasi Moskvast ümbritseti. Vaba aja veetmine oli organiseeritud väga huvitavalt: külastasime Moskva vaatamisväärsusi, ajaloolisi ja revolutsiooniga seoses olevaid kohti, tutvusime kuulsas Kremli Relvade palatiga, külastasime Nõukogude riigi looja Lenini mausoleumi, Tretjakovi galeriid, planetaariumi, ehitus- ja tööstusnäitusi, Moskva teatrite etendusi jne.

Lahkudes Kunsti-töötajate Keskmajast, et suunduda ärasõiduks jaama, kirjutasin Moskva Kunstnike Keskmaja külalisteraamatusse:

«Kohtumine Kunsti-töötajate Keskmajas Moskva parimate artistidega ja vennasvabariikide kollektiividega jättis meile unustamatu mulje. Meie kollektiiv on piiritult tänulik Parteile ja Valitsusele, kes on avanud kõik võimalused meie kunsti arendamiseks ja levitamiseks. Lahkudes Moskvast jääb meie

sihiks töötada veel paremini oma tööpostil, anda kogu oma jõud kodumaa võimsuse tugevdamiseks ja rahu kindlustamiseks, tõsta oma kollektiivi kunstilist taset ning arendada oma armsaks saanud laulukultuuri, et jälle kohtuda Teiega siin — Moskvas.»

Meie soovid ja lootused täitsid käesoleva aasta veebruaris — kohtusime jälle Moskvas oma sõpradega, kes saabusid kunstilise isetegevuse III üleliidulisele ülevaatusel Ukraina laiuvate viljaväljade keskelt, päikesepaistelise Gruusia mäenõlvadelt ja orgudest; siia kogunesid Tadžikistani temperamentsed ja südamlikud puuvillakasvatavad, põhjamaiselt karged tütarlapsed ja noormehed Karjala kasesaludest, kasakad kiirevoolulise mägiõje Tereki kaldailt ja paljud teised.

Kolmas üleliiduline kunstilise isetegevuse ülevaatus algas Moskvas 10. veebruaril ja kestis kuni 21. veebruarini. Ülevaatuses esimese vooru käigus koostati edukalt esinenud kollektiivide üldse 5 kontsertprogrammi, mida esitati pealinna publikule Ametiühingute Maja Sammassaalis, kultuuriklubides ja kontserdilavadel. Meeskoor lülitati IV kontsertprogrammi ja kooril tuli esineda ülevaatuses käigus kahel korral Ametiühingute Maja Sammassaalis, peale selle Dzeržinski nim. Klubis ja Raudteelaste Kultuurimajas.

Koori ettekanded võeti soojalt vastu, eriti meeldis kuulajaile vana vene rahvalaul «Õhtune kellahelin». Meie esinemiste kohta kirjutas aja/leht «Sovetskaja Kultura»: «Kerge ja vaba laulmisviis, kõlapuhtus, dünaamiliste varjundite rikkus, oskus ühte liita soolo- ja kooripartiisid ning koori saate meisterlikkus lihtsalt võlusid kuulajaid.»

Vabal ajal tutvusime Moskva vaatamisväärsustega. Käisime V. I. Lenini ja J. V. Stalini mausoleumis. Rikkalike ajalooliste vaatamisväärsuste poolest pakkus erakordselt suurt huvi Kremli külastamine. Moskva Riiklikus Ülikoolis tutvusime hoone sisearhitektuuriga, saalide ja auditoriumidega ning üliõpilaste elutubadega. Peale selle külastasime Tretjakovi galeriid ja Moskva Planetaariumi.

Elamusterohkeks kujunesid loominguulised kohtumised vanade ja uute laulusõpradega. Nii kohtusime helilooja A. G. Novikoviga, Tereki kasakate ansambliga, Moskva Kunstitöötajate Keskmaja noortekooriga ja Pjatnitskinimelise Riikliku Vene Rahvakooriga. Väiksemates gruppides kohtusime Tadžikistani, Gruusia ja Ukraina kollektiividega. Kohtumised algasid tavaliselt mõlemapoolsete tervitustega ja kingituste ning mälestusesemete üleandmisega, millele järgnes vastastikune kontsert. Sügava mulje jättis Tereki kasakate ansambli koori esinemine, kes suure kunstiküpsusega esitas meile oma lauluvara. Nimetatud kollektiiv asutati möödunud aasta suvel. Kooris on silmapaistva häälematerjaliga lauljad, eriti mahlakad ja sügavad on bassid. Üldiselt on vene kooride esituslaad väga väljendusrikas ja veenev.

Ei saa jätta märkimata mõningaid episoode, mis iseloomustasid ilmekalt kollektiivide omavahelisi suhtlemisi. Suures Teatris toimunud proovidel oli meie naabriks Tadžiki ansambel. Alati, kui meid kutsuti lavale esinema, palistasid kõik need väikesed tõmmud tütarlapsed meie teed ja pigistasid oma

pöidlad tugevasti peopesasse — see tähendab «hoidsid meile pöialt», et meil esinemisel hästi läheks. Selline heasoovlikkus oli nii südamlik, et seda ei saa ilma hardumusega meenutada. Sõprus Tbilisi Trammi-Trollibussi Trusti tantsu- ja lauluansambliga on kestnud meeskooril aastaid ja seekord üllatasid kauged sõbrad meid jaamas ärasaatmisel väärtuslike kingitustega.

Ja lõpuks — suursündmuseks meie koori tegevuse ajaloos kujunes esinemine ülevaatusel lõppkontserdil 21. veebruaril Suure Teatri laval. Olime saavutanud oma suure eesmärgi — eesti laul kõlas partei ja Nõukogude valitsuse juhtidele, NLKP XX kongressi delegaatidele ja välismaa vennasparteide esindajatele. Erakordselt soe vastuvõtt ja kontserdi grandioosne finaali, mille lõppakordid kasvasid suure ühendkoori ja teatrisaalis asuva arvuka kuulajaskonna ühiseks tormiliseks ovatsiooniks partei ja tema Keskkomitee auks, oli elamus, mis jääb meelde alati. See innustab meid kõiki veelgi paremini viljelema isetegevuslikku kunsti, laulma laule kaunist nõukogulikust elust, meie rahva ja partei võitlustest ja võitudest inimkonna parema tuleviku nimel.

AUGUST URUM

Meeskoori koosseisust, esinemistest ja repertuaarist

Oma tööd alustas meeskoor 26 lauljaga. Esimestest K. Tärnu juhatusel toimunud lauluharjutustest võttis osa 8 I tenorit, 4 II tenorit, 8 baritoni ja 6 bassi. Sama koosseisuga esines koor ka oma esimesel kontserdil 1916. a. aprillis, kuid juba järgmise tegevusaasta lõpuks oli kooriliikmete arv tõusnud poolesajani. Iga aastaga lisandus uusi lauljaid ja oma künnenda aastapäeva kontserdil esines koor ligi sajamehelses koosseisus.

Koori üha suurenev populaarsus tõi juurde järjest uusi lauluhuvilisi ja 1935./36. aastal ulatus kooriliikmete arv 216-ni! Nii suur lauljate arv muutis aga koori paratamatult vähepaindlikuks ja raskendas koorijuhil oma muusikaliste kavatsuste teostamist. Samuti ei olnud võimalik paarisajaliikmelisel kollektiivil terves koosseisus osa võtta esinemistest väljaspool kodulinna. Välismatkadeks ja üksikuteks vastutavamateks esinemisteks oli varemgi nn. «suurest koorist» komplekteeritud 60—80-liikmeline valikkoor; see polnud aga rahuldavaks lahenduseks. Tuli hakata paratamatult piirama uute lauljate vastuvõtmist. Selle ja kooridistsipliini endastmõistetavate põhinõuete vastu süstemaatiliselt eksijate (harjutustelt ja esinemistelt põhjendamatult puudujad, hilinejad jne.) senisest resoluutsema koorist eemaldamise tulemusena langes lauljate arv 1938. aastaks 130-le, milline arv jäi stabiilseks pikemaks ajaks.

Pärast Nõukogude Eesti taasvabastamist reorganiseeriti koor ligi 70-liikmelises koosseisus. Üheteistkümneme aasta jooksul on see arv suurenenud 60-nea uue laulja võrra ja oma juubeliaastal on Jaan Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoor jõudnud nn. «normaalkoosseisuni». Kooris laulab praegu 126 lauljat ja see arv tundub olevat küllaldane ka nõudlikemate ja suurt kõlajõudu vajavate kooriteoste ettekandeks, säilitades sealjuures veel küllaldase paindlikkuse. Seepärast on põhjust arvata, et koori selline arvuline koosseis jääb püsima ka tulevikus.

* * *

Jaani Tombi nim. Kultuurihooone meeskoori on koondunud väga mitmesugustel kutsealadel tegutsevaid lauluhuvilisi. 126 laulja hulgas on kõige rohkem käitiste tootmistöölisi, brigadiire ja meistreid — kokku 41; tehnikutena, mehaanikutena ja normeerijatena töötab 16 kooriliiget, 17 lauljat on käitiste ja asutuste osakonnajuhatajateks, 6 lauljat peainsenerideks või asutuste juhatajateks. Arvukamalt on kooriliikmete seas esindatud veel insenerid ja arhitektid — neid on kokku 15. Kaubandusalal töötab 9, arve- ja finantsalal 5 lauljat. Samal arvul on kooris elamu-kommunaalalal töötavaid lauljaid. 4 meeskooriliiget töötab mitmesugustes kultuuriasutustes. Kooliõpetajaid on kooriliikmete hulgas 2. Veel on koori praeguses koosseisus 2 agronoomi, 2 instituutide teaduslikku kaastöölist, 2 pensionäri ja 1 rohuteadlane.

* * *

Vastandina koori tegevusaastate arvu kasvule on samaaegselt toimunud koori koosseisu keskmise vanuse vähenemine uute, nooremate lauljate kollektiivi lülitumise tulemusena. Kui 1945. a. oli koori liikmete keskmiseks vanuseks 43 aastat, siis on kümne aasta jooksul koori koosseis «noorenenud» tervelt 4 aasta võrra ja praegu on kooriliikmete keskmiseks vanuseks 39 aastat. Sealjuures väärrib märkimist, et I tenori rühma lauljate vanus on langenud kümne aasta jooksul 45-lt aastalt 34-le aastale, seega on häälerühm, mille lauljad olid 1945. a. suhteliselt kõrgeima keskmise vanusega, nüüd muutunud noorimaks rühmaks terves kollektiivis. II tenori rühm on üldjoonis säilitanud oma keskmise vanuse taseme, kuid olles 1945. a. 42 aastaga noorimaks rühmaks kooris on ta muutunud nüüd vanimaks rühmaks, kuigi keskmine vanus selles häälerühmas on tõusnud vaid aasta võrra. Baritonide rühm on jällegi tugevasti «noorenenud». Kui 1945. a. oli siin laulja keskmiseks vanuseks 43 aastat, siis nüüd on see vaid 38 aastat. Bassirühma lauljate keskmine vanus on samal ajavahemikul langenud 43-lt aastalt 41-le aastale.

Vanimaks lauljaks kollektiivis on baritonirühma liige August Kuusk, kes pühitses 1955. a. detsembris 76.-ndat sünnipäeva, noorimaks I tenor Jaan Variste, kes samal kuul sai 18 aastaseks.

* * *

Koor on andnud oma 40 tegevusaasta kestel üle 200 iseseisva kontserdi. Lisaks sellele on võetud osa seitsmest üldlaulupeost, mitmekümnest laulupäevast ja kolmest ametiühingute kunstilise isetegevuse ülevaatusest. Osalise kavaga on koor kontsertidel ja mitmesuguste tähtpäevade puhul korraldatud pidulikel koosolekutel esinenud rohkem kui 400 korral.

* * *

Väljaspool Eesti NSV-d on koor esinenud 19 korral. Kolmel korral on külastatud Moskvat ja Riia, kahel korral Helsingit ja Stokholmi. Ühel korral on esinetud Cesises, Varssavis, Prahast, Zlinis, Viinis, Budapestis, Göteborgis, Oslos ja Bergenis. Lisaks avalikele kontsertidele on koor esinenud Moskva, Riia, Varssavi, Praha, Viini ja Budapesti ringhäälingus ning Moskva televisioonikeskuses.

* * *

Koori poolt Eesti NSV-s külastatud keskuste arv ulatub üle veerandsaja. Viiel korral on esinetud Tartus ja Rakveres, kolmel korral Viljandis, Pärnus, Türi, Raplas ja Paines, kahel korral Valgas, Narvas, Haapsalus, Kiviõlis ja Lõhaveres. Peale selle on meeskoori laul kõlanud Võrus, Põltsamaal, Võhmas, Kingissepas, Kohtla-Järvel, Lihulas, Suure-Jaanis, Keilas, Kohilas ja mitmel pool mujal.

* * *

Igal tegevusaastal on koor esinenud keskmiselt 14—15 korda. Tegevuse algaastail oli esinemisi vähe, eriti arvukalt on koor aga esinenud nõukogude võimu aastail. Omalaadseks «rekord aastaks» jääb koorile 1951. a., mil koor võttis järjekordselt osa ametiühingute kunstilise isetegevuse üleliidulisest ülevaatuselt ja esines 10 kuu kestel kokku 54 korda, sellest oktoobri- ja novembrikuu jooksul kokku 24 korda!

* * *

Neljakuümne tegevusaasta jooksul on meeskoori ettekandes kõlanud üle 300 eri laulu. Rohke esinemiste arv tingib vajaduse omada nn. «jooksvas repertuaaris» terve hulga laule, et võimaldada koori esinemiskavades vajalikku vaheldust. Nii on näiteks 1953. a. jooksul kantud ette 59 eri laulu kokku 321 korda. Samal aastal esines koor 23-l korral, iga laul tuli ettekandele keskmiselt 5—6 korda.

* * *

Kõige lauldavamaks autoriks on olnud Tüürnpu, kellelt on olnud koori kontsertkavades üle 20-ne laulu. Nendest «Põud» tuli esiettekandele alles 8 aastat pärast autori surma, olles ainsaks Tüürnpu lauluks, mille ettekannet vanameister ise pole juhitanud.

* * *

Koori tegevuse algperioodil tunti suurt puudust repertuaari järgi, kuna kodanluse võimu ajal ilmus nooditrükiseid väga vähe. Nendest raskustest ülesaamiseks hakati 1923. aastal ise kirjastama oma repertuaari. Koori algatusel ilmus kahe aastakümne jooksul kokku 19 noodivihikut, mis sisaldavad 112 laulu 67-lt eri autorilt. 21 eesti autori kõrval on nendes lauluvihikutes esindatud 46 välismaist autorit. Eriti rohkel arvul on esindatud soome koorilooming eesotsas Sibeliuse, Palmgreni ja Kuulaga, edasi leidub lauluvihikutes rootsi, saksa, tšehhi, norra ja teiste rahvaste heliloojate laule. Ei puudu ka klassikud — nendest on esindatud Palestrina, Bach, Haydn, Mozart ja Beethoven.

* * *

Jaan Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoori laul on inspireerinud mitmeid heliloojaid laule kirjutama ja pühendama just nimetatud koorile. Kui Tüürpu kogu meeskoorilooming on tihedalt seotud koori ajalooga, siis on laul «Lootus» nimeliselt pühendatud koorile. Artur Kapp on pühendanud koorile rea laule, nagu «Püha paik», «Igatsus», «Tootus», «Mängupõlve mäe taga», «Ei» ja «Mehed». Koorile on pühendanud oma loomingust laule ka Miina Härma, Raimund Kull jt.

Ka oma 40.-ndaks sünnipäevaks sai meeskoor muusikaliseks kingituseks kaks laulu. Helilooja Villem Kapp ja teksti autor Neeme Laanepõld pühendasid J. Tombi nim. Kultuurihoone meeskoorile nüüd juba korduvalt ette kantud meeskoorilaulu «Laul tõuseb tervituseks». Koori peadirigent Jüri Variste kirjutas Anna Haava tuntud luuletuse «Meie» tekstile samanimelise meeskoorilaulu, mis tuleb esiettekandele koori 40. aastapäeva tähistamise kontserdil.

ARVED RINGIMÄE

KOORI KOOSSEIS

Aastaarv nime taga märgib laulja koori astumise aastat.

Koori dirigent: Eesti NSV teen. kunstnik Jüri VARISTE 1950

Koori abidirigent: Harri ILJA 1953

Koori hääleseadja: Robert VAHISALU 1953

Koori juhatus:

Esimees: August URUM
Aaseesimees: Ülo ROODVEE
Sekretär: Uno KUNILA
Administraator: Volli ROHTOJA

Arhivaar: August KOOK
Liikmed: Alfred GRÜNBERG
Arnold STOKKEBY

I TENOR

1. Berg, Alvin	1952
2. Ehasalu, Hans	1923
3. Joonase, Olev	1953
4. Järv, Ants	1953
5. Katsev, Mihkel	1951
6. Kikerpuu, Endel	1940
7. Kirs, Evald	1950
8. Koik, Hans	1954
9. Korsen, Ain	1952
10. Leisermann, Abram	1952
11. Liivak, Erik	1953
12. Luik, Harry	1951
13. Manavald, Priit	1950
14. Mesikäpp, Roland	1954
15. Metusalemm, Helmut	1944
16. Mirka, Ernst	1952
17. Oja, Uno-Erik	1951
18. Orgmets, Kuno	1953
19. Raid, Jüri	1954
20. Raie, Paul	1952
21. Raud, Georgi	1953
22. Roosimäe, Kalju	1954
23. Saarep, Boris	1953
24. Sehver, Feliks	1955
25. Suup, Paul	1951
26. Suuresaar, Endel	1950
27. Sömer, Valter	1954

28. Tamm, Georg	1938
29. Tingas, Viktor	1945
30. Toivere, Ülo	1952
31. Tõnning, Raimond	1951
32. Uustalu, Ado	1954
33. Vare, Heino	1953
34. Variste, Jaan	1955
35. Vesi, Hans	1952

II TENOR

1. Allikas, Augustin	1927
2. Alasoo, Nikolai	1955
3. Arm, Arnold	1944
4. Armpalu, Arved	1953
5. Kangur, Ülo	1955
6. Kook, August	1927
7. Liivak, Ants	1953
8. Loo, Jüri	1955
9. Lusik, Eduard	1945
10. Mitt, Albert	1948
11. Mälk, Jakob	1948
12. Männik, Ernst	1953
13. Mätik, Aleksander	1953
14. Naarismaa, Eduard	1950
15. Nestrik, Kalju	1949
16. Puudist, August	1952
17. Radas, Nikolai	1955
18. Randma, Artur	1944

19.	Raud, Juhan	1944
20.	Renter, Sergei	1922
21.	Rihma, Endel	1950
22.	Riit, Paul	1952
23.	Saar, Gustav	1940
24.	Siimsen, August	1944
25.	Stokkeby, Arnold	1929
26.	Tamm, Olaf	1955
27.	Tolk, Vilbert	1955
28.	Urum, August	1939
29.	Valdma, Uku	1946

BARITON

1.	Akkermann, Heino	1948
2.	Allesaar, Alfred	1947
3.	Boltovski, Ernest	1949
4.	Haas, August	1950
5.	Ilves, Johannes	1921
6.	Jürisalu, Artur	1933
7.	Klaar, Edgar	1951
8.	Kunila, Uno	1951
9.	Kuusik, Jakob	1954
10.	Kuusk, August	1929
11.	Lemmik, Udo	1949
12.	Liiv, Helmut	1955
13.	Link, Alfred	1941
14.	Luukas, Kalju	1954
15.	Meokas, Ralf	1955
16.	Möttus, Johannes	1923
17.	Mölder, Aleksei	1944
18.	Nuka, Elmar	1955
19.	Orgmets, Raoul	1950
20.	Palmse, Jaak	1954
21.	Ploomann, Elmar	1951
22.	Prinsthal, Haljand	1955
23.	Pöld, Erik	1945
24.	Raide, Arnold	1944
25.	Rajamets, Karl	1953
26.	Rohtoja, Volli	1951

27.	Suurthal, Eduard	1953
28.	Tobber, Herman	1944
29.	Tuulik, Rein	1954
30.	Uuslail, Endel	1946
31.	Viilman, Olaf	1954

BASS

1.	Aljas, August	1954
2.	Alton, Henn	1955
3.	Grünberg, Alfred	1929
4.	Grünberg, Vello	1949
5.	Hirv, Johannes	1949
6.	Jedas, Osvald	1951
7.	Järv, Udo	1954
8.	Kallus, Ain	1951
9.	Kartšmarek, Ralph	1945
10.	Kerde, Erich	1948
11.	Klimberg, Friedrich	1948
12.	Lepassalu, Valdur	1955
13.	Lilienthal, Paul	1953
14.	Mitt, Virgo	1955
15.	Niine, Aleksander	1940
16.	Ode, Juhan	1944
17.	Pappel, Bernhard	1933
18.	Rattus, Urmas	1956
19.	Rauss, Karl-August	1945
20.	Raidaru, Andres	1954
21.	Reintam, Uno	1955
22.	Riga, Valdo	1955
23.	Ringimäe, Arved	1944
24.	Rohila, Heinar	1948
25.	Roodvee, Ülo	1951
26.	Saar, Ilmar	1944
27.	Samoson, Valter	1948
28.	Suve, Peeter	1954
29.	Särme, Martin	1927
30.	Tilk, Johannes	1951
31.	Tomson, Jaan	1952

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00783569 9